

Grieks POLYKRATES – taaleigen van Herodotus

Herodotus schreef in het Ionisch dialect, dat gesproken werd aan de westkust van Klein-Azië. Het Ionisch bevat een groot aantal verschijnselen die afwijken van het Attisch. De belangrijkste hiervan worden in de onderstaande lijst gegeven.

A Algemeen

- 1 Het Ionisch heeft η, ook na ρ, ι en ε, waar het Attisch een lange α heeft.

Voorbeelden:

r. 2 στρατήην

r. 7 ξεινίην

- 2 Waar we in het Attisch -ττ- vinden, staat in het Ionisch -σσ-.

Voorbeeld:

r.24 πρήσσοντα

- 3 contractie (samentrekking)

Vaak blijft in het Ionisch samentrekking van klinkers binnen één woord achterwege, waar die in het Attisch wel voorkomt. In de meeste gevallen gaat het om ε + klinker; εο wordt soms samengetrokken tot ευ.

Voorbeelden:

r. 11 ἐχώρεε

r. 19 εὐτυχέων

r. 16 ἄστεα

r. 21 πλεῦνος

r. 46 ἀπέπλεε

r. 97 ποιεύμενος

- 4 psilosis (verlies van aspiratie)

In het dialect van Herodotus werd de *h* aan het begin van een woord niet uitgesproken. Dit verschijnsel noemt men *psilosis*. Je ziet dit o.a. in samenstellingen als ἀπικνέομαι (*Attisch*: ἀφικνέομαι) en in andere combinaties met voorzetsels. In onze Herodotus-tekst echter is de spiritus asper toegevoegd, naar de regels van het Attisch (bijv.: ὁ, ἐλέσθαι, οἶος).

Voorbeelden:

r. 8 δεκόμενος

r. 32 ἐπ' ᾧ

r. 46/47 ἀπικόμενος

r. 95 ἀπῆκε

B Zelfstandige naamwoorden en bijvoeglijke naamwoorden

- 1 De genitivus meervoud van de zelfstandige naamwoorden die verbogen worden volgens de α -declinatie gaat uit op -έων. Dit geldt ook voor de α -vormen van de bijvoeglijke naamwoorden, voornaamwoorden en participia.
Hiervan zijn er geen voorbeelden in dit pensum
- 2 Bij de zelfstandige naamwoorden van de α -declinatie op -ης gaat
- de genitivus enkelvoud uit op -εω.
- accusativus enkelvoud vaak uit op -εα.
Voorbeelden:
r. 1 Καμβύσεω
- 3 Dativus meervoud
Bij de lidwoorden en bij de woorden die verbogen worden volgens de α -declinatie en de o-declinatie gaat de dativus meervoud uit op -ησι(ν) en -οισι(ν).
Voorbeelden:
r. 4 τοῖσι ἀδελφεοῖσι
r. 17 Μιλησίοισι
r. 35 τῆσι πάθησι
- 4 De genitivus enkelvoud van woorden en eigennamen op -ης van de gemengde declinatie en van de zelfstandige naamwoorden van het type βασιλεύς gaat uit op -εος.
Voorbeelden:
r. 3 Αἰάκεος
r. 9 Πολυκράτεος
- De accusativus enkelvoud van woorden en eigennamen op -ης van de gemengde declinatie en van de zelfstandige naamwoorden van het type βασιλεύς gaat uit op -εα.
Voorbeelden:
r. 2 Πολυκρατέα
- 5 Zelfstandige naamwoorden op -ις van het type πόλις behouden de ι in alle naamvallen. De volledige verbuiging van πόλις luidt:
<i>nom. enk.</i>	ἡ πόλις	<i>nom. meerv.</i>	αἱ πόλιες
<i>gen. enk.</i>	τῆς πόλιος	<i>gen. meerv.</i>	τῶν πόλιων
<i>dat. enk.</i>	τῇ πόλι	<i>dat. meerv.</i>	τῆσι πόλισι(ν)
<i>acc. enk.</i>	τὴν πόλιν	<i>acc. meerv.</i>	τὰς πόλιας/πόλις
- Voorbeelden:*
r. 9 Ἀμάσι
- 6 In plaats van de Attische vormen πολύς/πολύν/πολύ vinden we bij Herodotus πολλός/πολλόν/πολλόν.
r. 82 πολλόν (χρόνον)

C Voornaamwoorden

1 Het persoonlijk voornaamwoord van de 1^e en 2^e persoon

De persoonlijke voornaamwoorden ἐγώ, σύ, ἡμεῖς en ὑμεῖς hebben enkele afwijkende vormen (cursief gedrukt):

	ik	jij	wij	jullie
<i>nom.</i>	ἐγώ	σύ	ἡμεῖς	ὑμεῖς
<i>gen.</i>	ἐμεῦ/ἐμέο/μεῦ	σεῦ/σευ/σέο/σεο	ἡμέων	ὑμέων
<i>dat.</i>	ἐμοί/μοι	σοί/σοι/τοι	ἡμῖν	ὑμῖν
<i>acc.</i>	ἐμέ/με	σέ/σε	ἡμέας	ὑμέας

Voorbeelden:

r. 32 τοι

r. 35 τοι

r. 36 ἐμεῦ

r. 54 σεῦ

2 Het persoonlijk voornaamwoord van de 3^e persoon

Behalve het voornaamwoord van de 3^e persoon αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ komen de volgende vormen voor:

	<i>enkelvoud</i>	<i>meervoud</i>
<i>gen.</i>		σφέων/σφεων
<i>dat.</i>	οἱ	σφίσι/σφι
<i>acc.</i>	μιν	σφέας/σφεας <i>onz. meern.</i> σφέα/σφεα

Voorbeelden:

r. 11, 20 οἱ

r. 37, 39 οἱ

r. 49, 55 μιν

r. 95 σφέας

3 Het wederkerige voornaamwoord

In plaats van ἐαυ-/σεαυ- heeft Herodotus ἐωυ-/σεωυ-.

Voorbeelden:

r. 88 ἐωυτόν

r. 90 ἐωυτοῦ

r. 95 ἐωυτῶ

4 Het betrekkelijk voornaamwoord

De vormen van het betrekkelijk voornaamwoord beginnen vaak met een τ, behalve de vormen ὅς, ἧ, οἷ en αἷ. De verbuiging is in de verbogen naamvallen dus gelijk aan die van het lidwoord.

Voorbeelden:

r. 14 τὰ

r. 32 τό

r. 26 τῶν

r. 40 τήν

D Verba

1 Augment

Het augment ontbreekt soms bij werkwoorden die met een klinker of tweeklank beginnen. Dit verschijnsel kan ook in het perfectum voorkomen.

Voorbeelden:

r. 39 εὔρισκε

r. 63 εὐρέθη

2 Vele werkwoorden op -μι hebben vormen die ontleend zijn aan de werkwoorden op -ω.

Hiervan zijn geen voorbeelden in dit pensum

3 Het werkwoord εἰμί (zijn) heeft, met name in het participium praesens, niet-samengetrokken vormen (ἑών/ἑοῦσα/ἑόν, ἑόντος) (zie A3).

Daarnaast komen de volgende afwijkende vormen voor:

2 ^e enk. praes. ind. act.	εἶς	Attisch: εἶ
1 ^e meerv. praes. ind. act.	εἰμέν	Attisch: ἑσμέν
3 ^e meerv. praes. opt. act.	εἴησαν	Attisch: εἶεν
3 ^e meerv. impf. ind. act.	ἔσκον	Attisch: ἦσαν

Voorbeelden:

r. 32 ἑόν

r. 53 ἑών

r. 40 ἑοῦσα

4 De aoristus van φέρω is ἤνεικα; λέγω heeft naast de aoristus εἶπον ook een aoristus εἶπα.

Voorbeeld:

r. 48 συνήνεικε

E Varia

1 In plaats van het Attische οὖν vinden we bij Herodotus altijd ὄν.

Voorbeelden:

r. 30 ὄν

r. 41 ὄν

2 In plaats van het Attische γίγνομαι en γινώσκω vinden we bij Herodotus uitsluitend γίνομαι en γινώσκω.

Voorbeelden:

r. 21 γινομένης

r. 68 γίνεσθαι

r. 79 ἐγίνετο

- 3 De vragende en betrekkelijke voornaamwoorden en bijwoorden die in het Attisch een π hebben, hebben bij Herodotus een κ.

Voorbeelden:

r. 11 ὄκου

r. 19 κως

r. 29 κω

- 4 In plaats van het Attische voorzetsel εις vinden we bij Herodotus meestal ἐς (ook in samengestelde werkwoorden).

Voorbeelden:

r. 21 ἐς

r. 34 ἐς

r. 43 ἐσέβη

- 5 Voorzetsels hebben nog vaak hun bijwoordelijke functie behouden.

r. 5 μέτα

r. 16 ἐν

r. 43 μέτα

r. 75 πρός